

«ΟΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΟΠΩΣ»

(Α) ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ

Οι προτάσεις που εισάγονται με τον «ὅπως» παρουσιάζουν ιδιαίτερη δυσκολία, διότι ο σύνδεσμος αυτός έχει επτά διαφορετικές συντακτικές χρήσεις στην ελληνική γλώσσα μέσα σε μία περίοδο λόγου. Συνοπτικά ο «ὅπως» μέσα σε μία περίοδο λόγου εμφανίζει τις εξής λειτουργίες:

- a. Λειτουργεί ως Αναφορική Επιρρηματική Πρόταση του Τρόπου, και προσφέρει τον 'Τρόπο' με τον οποίον έγινε, γίνεται ή θα γίνει το ρήμα μια προηγούμενη ή επόμενης πρότασης. Π.χ. λέμε: «εἶπον ταῦτα ὅπως ἐδυνάμην» = «*τα εἶπα αυτά ὅπως μπορούσα*».
- b. Λειτουργεί ως Πλάγια Ερώτηση, και συντακτικά μέσα σε μία περίοδο λόγου παίρνει την θέση ενός Ουσιαστικού, γίνεται δηλ. είτε Αντικείμενο σε ρήμα, είτε Επεξήγηση σε προηγούμενη λέξη, είτε Υποκείμενο σε προηγούμενη Απρόσωπη Έκφραση. Π.χ. λέμε: «ἐρωτῶ σε ὅπως ταῦτα ἐρεῖς» = «*σε ρωτά πώς θα τα πεις αυτά*»
- c. Λειτουργεί ως Επιρρηματική Τελική Πρόταση, και προσφέρει στο ρήμα της προηγούμενης ή επόμενης πρότασης την έννοια του 'Σκοπού'. Στην ν.ε. μεταφράζεται ως «για να + ρήμα». Π.χ. λέμε: «ἔστην ἐπὶ τοῦ βήματος, ὅπως ταῦτα εἶπω» = «*στάθηκα στο βήμα, για να τα πω αυτά*»
- d. Λειτουργεί ως Ουσιαστική Τελική Πρόταση και παίρνει την θέση ενός Ουσιαστικού μέσα σε μία περίοδο λόγου, οπότε γίνεται Αντικείμενο σε ρήμα, Επεξήγηση σε προηγούμενη λέξη, ή και Υποκείμενο σε προηγούμενη Απρόσωπη Έκφραση. Στην ν.ε. μεταφράζεται ως «να+ρήμα». Π.χ. λέμε: «βούλομαι ὅπως ταῦτα ἐρῶ» = «*θέλω να τα πω αυτά*»
- e. Λειτουργεί ως Ουσιαστική Ενδοιαστική Πρόταση και παίρνει την θέση ενός ουσιαστικού μέσα στην περίοδο λόγου. Ομοίως γίνεται Αντικείμενο, Επεξήγηση, Υποκείμενο. Στην ν.ε. μεταφράζεται ως «να+ρήμα». Π.χ. λέμε: «φοβοῦμαι ὅπως μὴ ταῦτα ὀρθῶς εἶπω».
- f. Λειτουργεί σε συνδυασμό με το ρήμα «ἐστί» στις εκφράσεις: «ἔστιν ὅπως», «οὐκ ἔστιν ὅπως», «οὐκ ἔστιν ὅπως οὐκ», όπου όμως σε καμία απ' αυτές δεν εισάγει δευτερεύουσα πρόταση, αλλά κύρια, και μαζί με το ρήμα «ἐστί» αποτελεί μία ενιαία πρόταση.
- g. Λειτουργεί στις αρνητικές εκφράσεις: «οὐχ ὅπως...ἀλλά...», «οὐχ ὅπως...ἀλλὰ οὐδέ...».

(Β) Η ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ

(Β.α) Ο «ὅπως» ΕΙΣΑΓΕΙ ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΕΣ [πίσω]

Για να λειτουργήσει μέσα σε μία περίοδο λόγου μία πρόταση του «ὅπως» ως Επιρρηματική Αναφορική του Τρόπου, θα πρέπει να δίνει πληροφορίες 'τρόπου' στο ρήμα της προηγούμενης (συνήθως Κύριας) πρότασης. Συνεπώς ο χαρακτηρισμός μιας «ὅπως» πρότασης ως Επιρρηματικής Αναφορικής του Τρόπου εξαρτάται από την λογική και νοηματική σχέση που θα υπάρχει ανάμεσα στο ρήμα της «ὅπως» και στο ρήμα της εξάρτησης. Συνήθως δίπλα στο ρήμα της εξάρτησης υπάρχει το επίρρημα «οὕτως», το οποίο ανταποκρίνεται με το «ὅπως», και βοηθάει στον χαρακτηρισμό της ως Επιρρ. Αναφ. του Τρόπου. Η έγκλιση των προτάσεων του «ὅπως» ως Επιρρηματικών Αναφορικών μπορεί να είναι: η Οριστική, η Δυνητική Ευκτική, όμως η πλέον συνήθης είναι η Υποτακτική συν το αοριστολογικό «ἄν». Αν προηγείται ρήμα ιστορικού χρόνου, το ρήμα της «ὅπως» συνήθως βρίσκεται σε απλή Ευκτική. Μπορούν όμως να διατηρούνται οι πιο πάνω εγκλίσεις για λόγους έμφασης.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ με «Ὅριστική»

1. «ἐμοὶ ὡς ἀληθῶς πολὺ κράτιστόν ἐστι οὕτως ὅπως δύναμαι λέγειν, Πλ. Φαῖδρ. 228c6» = «*Για μένα πράγματι είναι πολύ καλύτερο να μιλάω έτσι, όπως μπορώ*»
2. «ὁρᾷτ' οὖν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ταῦθ' οὕτως, ὅπως καὶ τὰ πράγματα ἐνδέχεται καὶ δυνησεσθε' ἐξιέναι καὶ μισθὸν ἔξετε, Δημ. Ὀλυνθ. 3,20» = «*Ἀθηναῖοι, δείτε λοιπὸν αυτές τις υποθέσεις έτσι, όπως τα πράγματα τα ίδια είναι, όπως μπορείτε να τα διαχειριστείτε, και όπως θα μπορούσατε να κερδίσετε μερικά χρήματα*».

με «Δυνητική Εὐκτική»

3. «εἰ βούλει, ἔφη, ὧ πάππε, ἡδέως μὲ θηρᾶν, ἄφες τοὺς κατ' ἐμὲ πάντας διώκειν καὶ διαγωνίζεσθαι ὅπως ἂν ἕκαστος κράτιστα δύναίτο, Ξεν. Κύρ. 1,4,14» = «*(μιλάει ο Κύρος στον παππού του): αν θέλεις, εἶπε ο Κύρος, παππού, εγὼ να κυνηγῶ με ευχαρίστηση, τότε ἄφησε όλους ὅσοι εἶναι γύρω μου να κυνηγοῦν και συναγωνίζονται μεταξύ τους, όπως μπορεί ο καθ' ἑνας*»

με «Ἄν + Ὑποτακτική»

☛ **Σημ.1.:** Οι Αναφορικές Επιρρηματικές Προτάσεις του Τρόπου, που εισάγονται με τον «ὅπως» και εκφέρονται με «Ὑποτακτική + ἄν», διαθέτουν και ψήγματα Υποθετικού Λόγου είτε της Αόριστης Επανάληψης σε παρόν & μέλλον, είτε του Προσδοκωμένου. Στην ουσία είναι Αναφορικό-υποθετικές του Τρόπου.

4. «ἐπέταξεν αὐτῷ τὰς αὐτὰς εἰπεῖν γνώμας οὕτως ὅπως ἂν δύνηται...Αἰσχ. Κατὰ Τιμ. 181» = «*Ἐπέβαλε σ' αὐτόν να εκφράσει τις ίδιες απόψεις έτσι, με ὅποιον τυχόν τρόπο μπορούσε..*». Υποθ. λόγος του Προσδ.: «ἂν πως δύνηται, → ἐπέταξεν εἰπεῖν...».
5. «δέομαι οὖν ἀπάντων ὑμῶν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μετ' εὐνοίας τέ μου ἀκοῦσαι οὕτως ὅπως ἂν δύνωμαι... Δημ. Κατὰ Βοιωτ. 4» = «*Σας παρακαλῶ όλους εσάς, Ἀθηναῖοι πολῖτες, να με ἀκούσετε με καλή διάθεση έτσι, όπως τυχόν μπορέσω να μιλήσω*». Υποθ. λόγος του Προσδ.: «ἂν πως δύνωμαι → δέομαι...».
6. «Ὅμως δὲ πειρατέρον <ἐστί> οὕτως ὅπως ἂν δυνώμεθα φανεράν καταστήναι τὴν τούτων παρανομίαν, Ἰσοκρ. Πλατ. 4» = «*Ὅμως πρέπει να γίνει μία προσπάθεια να φανερώσουμε την παρανομία αὐτῶν ἐδῶ των ἀνθρώπων έτσι, όπως τυχόν μπορέσουμε*». Υποθ. λόγος του Προσδ.: «ἂν δυνώμεθα → φανεράν καταστήσωμεν τὴν τούτων παρανομίαν».
7. «Ὅμως δ' οὕτως ὅπως ἂν οἷός τ' ὦ, πειράσομαι διαλεχθῆναι περὶ αὐτῶν, Ἰσοκρ. Παναθ. 137» = «*Ὅμως έτσι ἀκριβῶς, όπως τυχόν μπορέσω, θα προσπαθῶ να συζητήσω γι' αὐτά τα θέματα*». Υποθ. λόγος του Προσδ.: «ἂν οἷός τ' ὦ → πειράσομαι διαλεχθῆναι περὶ αὐτῶν».
8. «ταῦτα μὲν οὖν, ὅπως ἂν ἡμῖν συμπίπτῃ, ποιήσομεν, Ἰσοκρ. Ἀντίδ. 74,9» = «*αὐτὰ λοιπὸν, με ὅποιον τρόπο τυχόν βρεθεῖ σε μας, θα τα πραγματοποιήσουμε*». Υποθ. λόγος του Προσδ.: «ἂν ἡμῖν συμπίπτῃ → ποιήσομεν ταῦτα».

με «Εὐκτική» μετὰ ἀπὸ ρῆμα Ἱστορικοῦ χρόνου

9. «ὅμως δὲ ἐδόκει καὶ ἐπὶ τούτοις ἰτέον εἶναι οὕτως ὅπως δύναιντο, Ξεν. Ἀνάβ. 6,5,30» = «*ὅμως γράνηκε σωστό και ἐναντίον ἐκείνων να πορευθοῦν έτσι όπως μπορούσαν*»

☛ **Σημ.2:** Ὅταν το «οὕτως» βρίσκεται στην ἀρχὴ μιας περιόδου, ἄλλοτε σημαίνει «Ἄρα λοιπὸν...», ὁπότε ἡ ἐπόμενη πρόταση τοῦ «ὅπως» δεν θα εἶναι *Επιρρηματικὴ Αναφορικὴ τοῦ Τρόπου*, διότι δεν θα συνδέονται μετὰξὺ τους ὁ «οὕτως» με τὸν «ὅπως». Ἀλλοτε ὁμως ὁ «οὕτως» ἔχει τὴν σημασία τοῦ «Ἔτσι..», και ἡ ἐπόμενη πρόταση τοῦ «ὅπως» εἶναι *Επιρρηματικὴ Αναφορικὴ τοῦ Τρόπου*, διότι τώρα ὁ «οὕτως» με τὸν «ὅπως» συνδέονται νοηματικά.

0☛ Σημ.3: Ο «οὕτως» στην αρχή περιόδου χωρίς ανταπόκριση με τον επόμενο «ὅπως». Η πρόταση του «ὅπως» δεν είναι Αναφορική Επιρρηματική:

10. «οὕτως οὖν ἡμῖν ἀμφοτέροις βουλευτέον <ἐστί> ὅπως τῶν μὲν νῦν παρόντων μηδεὶς ἀποστατήσῃ συμμάχων, Ξεν. Κύρ. 4,5,24» = «Ἐτσι λοιπὸν ἐπιβάλλεται εμεῖς οἱ δύο νὰ σκεφτοῦμε νὰ μὴν ἀποστατήσῃ κανεὶς ἀπὸ τοὺς συμμάχους ποὺ τῶρὰ ἔχουμε». Η πρόταση του «ὅπως» λειτουργεῖ ως Ουσιαστικό, αφού είναι Υποκείμενο στο «βουλευτέον ἐστί».
11. «οὕτως δεῖ ποιεῖν ἐμὲ καὶ σὲ ὅπως ὁ ἀποκαλῶν οὗτος καὶ αὐτὸς μένειν παρ' ἡμῖν βουλήσεται, Ξεν. Κύρ. 4,5,25» = «ἐτσι λοιπὸν πρέπει ἐσὺ κι ἐγὼ νὰ ἐπιχειρήσουμε, αὐτὸς ποὺ τοὺς προσκαλεῖ ἐκείνους, νὰ θελήσῃ παραμείνῃ κοντὰ μας». Η πρόταση του «ὅπως» λειτουργεῖ ως Ουσιαστικό, αφού είναι ἀντικείμενο στο «ποιεῖν».

☛ Σημ.4: Ο «οὕτως» στην αρχή περιόδου με ανταπόκριση με τον επόμενο «ὅπως». Η πρόταση του «ὅπως» είναι Αναφορική Επιρρηματική του Τρόπου:

12. «οὕτως σὺ δεινὸς εἶ ὥστε, ὅπως ἂν βούλῃ, οἷός τ' εἶ χρῆσθαι τοῖς νόμοις...; Λυσίας, Πρὸς Θεόμν. 13» = «ἐσὺ λοιπὸν ἐτσι ἱκανὸς εἶσαι ὥστε, ὅπως τυχὸν θέλεις, μπορεῖς νὰ χρησιμοποιοῖς τοὺς νόμους...;». Η χρήση του «ἂν + ὑποτακτική» κι ἐδὼ παραπέμπει σε Ὑποθετικό λόγο: «ἂν σὺ βούλῃ → οἷός τ' εἶ χρῆσθαι τοῖς νόμοις». Ὑποθ. λόγος προσδοκ.

☛ Σημ.5: Ο «ὅπως» προηγείται στην περίοδο με ανταπόκριση με τον επόμενο «οὕτως», ἢ και χωρίς ανταπόκριση:

Σπανίως συμβαίνει και το ἀντίστροφο, δηλ. μια περίοδος νὰ ξεκινᾷ με τὴν Αναφορική Επιρρηματική του Τρόπου με τὸν «ὅπως» και νὰ ἀκολουθεῖ κατόπιν ἡ κύρια πρόταση με τὸν «οὕτως». Η συνήθης Ἐγκλιση εἶναι ἡ Ὑποτακτική με «ἂν».

13. «ὅπως γὰρ ἂν τοὺς ἄλλους πρὸς σαυτὸν διαθῇς, οὕτω καὶ σὺ πρὸς ἐκείνους ἔξεις, Ἴσοκρ. Νικ. 23,3» = «με ὅποιο τυχὸν τρόπο βάλεις τοὺς ἄλλους ἀπέναντί σου, ἐτσι ἀκριβῶς θα εἶσαι κι ἐσὺ ἀπέναντί τους». Ο νους τοῦ χωρίου: «ὅποια γνώμη θα ἔχεις ἐσὺ γιὰ τοὺς ἄλλους, αὐτὴν θα ἔχουν κι ἐκεῖνοι γιὰ ἐσένα». Ὑποθετικός
14. «τοιαύτης οὖν ἀεὶ τῆς περιόδου [τοῦ χρόνου] γιγνομένης ἀναγκαῖόν ἐστι, ὅπως ἂν οἱ νεώτεροι παιδευθῶσιν, οὕτω τὴν πόλιν πράττουσαν διατελεῖν, Ἴσοκρ. Ἀντίδ. 174,3» = «ἐπειδὴ λοιπὸν τέτοια εἶναι πάντοτε ἡ διαδοχὴ τοῦ χρόνου, εἶναι ἀνάγκη με ὅποιον τυχὸν τρόπο τὰ νέα παιδιά ἐκπαιδευθούν, ἐτσι ἀκριβῶς νὰ ἐνεργεῖ και ἡ πόλις συνεχῶς»
15. «ὅπως ἂν ὑμῶν ἐκάστῳ δοκῇ δίκαιον εἶναι καὶ νόμιμον, οὕτω φέρετε τὴν ψῆφον, Ἴσοκρ. Ἀντίδ. 179,8» = «ὅμως ὅπως τυχὸν ἀντιλαμβάνεται ὁ καθένας ἀπὸ ἐσᾶς τὴν ἐννοία τοῦ δικαίου και τοῦ νομίμου, ἐτσι ἀκριβῶς νὰ ψηφίσετε»
16. «ὅμως δ'ὅπως ἂν δύνωμαι πειράσομαι διελθεῖν τὴν φύσιν αὐτῆς [τῆς παιδείας], Ἴσοκρ. Ἀντίδ. 178,2» = «ὅμως με ὅποιο τυχὸν τρόπο μπορέσω, θα προσπαθῶ νὰ συζητήσω τὴν οὐσία τῆς παιδείας»
17. «ὅπως ἕκαστος ὑμῶν χαίρει καὶ βούλεται, τοῦτον τὸν τρόπον φερέτω τὴν ψῆφον, Ἴσοκρ. Ἀντίδ. 323,4» = «Με ὅποιον τρόπο ὁ καθένας ἀπὸ ἐσᾶς νοιώθῃ ἱκανοποίησι και θέλῃ, με αὐτὸν τὸν τρόπο νὰ ψηφίσῃ»

(B.b) Ο «ὅπως» ΕΙΣΑΓΕΙ ΠΛΑΓΙΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ**[πίσω]**

Όταν η πρόταση του «ὅπως» λειτουργεί συντακτικά ως Πλάγια Ερώτηση, σημαίνει ότι μέσα στην περίοδο λόγου παίζει τον ρόλο ενός Ουσιαστικού, δηλ. γίνεται Αντικείμενο, Υποκείμενο ή Επεξήγηση.

Προϋπόθεση για να εκληφθεί μία πρόταση του «ὅπως» ως Πλάγια Ερώτηση είναι να προηγείται ρήμα εξάρτησης που να δηλώνει: α) απορία, β) ερώτηση, γ) γνώση ή άγνοια, δ) μνήμη ή λήθη, ε) σκέψη ή διάνοηση, ζ) ενδιαφέρον. Μια ειδική και ξεχωριστή περίπτωση προτάσεως του «ὅπως» ως Πλαγίας Ερωτήσεως είναι εκείνη κατά την οποία προηγείται το ρήμα «ἔχω + ὅπως». Η έκφραση «ἔχω / οὐκ ἔχω + ὅπως» σημαίνει «γνωρίζω / δεν γνωρίζω με ποιο τρόπο...»

Η συνήθης έγκλιση με την οποία εμφανίζονται οι προτάσεις του «ὅπως» ως Πλάγιες Ερωτήσεις είναι ο Μέλλων της Οριστικής ή και ο Παρακείμενος, η Υποτακτική, η Δυνητική Ευκτική, και η Δυνητική Οριστική Ιστορικού Χρόνου. Επίσης εμφανίζεται και η Υποτακτική με το αοριστολογικό «ἄν», σε περίπτωση που ως Πλάγια Ερώτηση λειτουργήσει μία Αναφορική – Υποθετική Επιρρηματική του Τρόπου, όπως στην περίπτωση (B.a).

Αν το ρήμα της εξάρτησης είναι σε Ιστορικό χρόνο, τότε εμφανίζεται η απλή Ευκτική, χωρίς όμως να τηρείται πάντοτε αυτός ο κανόνας.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ με «Μέλλοντα Όριστικῆς»

18. «Ἄρά γε τὸν μέλλοντα οἰκίαν, οἷαν χρή, ἔχειν τοῦτο δεῖ μηχανᾶσθαι, ὅπως ἡδίστη τε ἐνδαιτιᾶσθαι καὶ χρησιμωτάτῃ ἔσται, Ξεν. Ἀπομν. 3,8,8» = «Συνεπῶς πρέπει αὐτός που πρόκειται νὰ ἔχει μια κατοικία τέτοια, ὅπως ἐπιβάλλεται, αὐτό νὰ ἔχει υπ' ὄψη του, πῶς δηλ. θὰ εἶναι ευχάριστη καὶ χρήσιμη ὥστε νὰ μένει μέσα»
19. «τοὺς νόμους ἐσκόπου (ἐγώ) ὅπως ἀκριβῶς καὶ καλῶς ἔξουσιν, Ἰσοκρ. Πανηγ. 78,2» = «ἐγὼ ἐξέταζα τοὺς νόμους με ποιὸν τρόπο αὐτοὶ θὰ εἶναι συγκεκριμένοι καὶ σωστοί»
20. «...τοὺς ἄλλους ἐρρωμενεστέρως δεῖ σκοπεῖν, ὅπως ἀπαλλαγῇσόμεθα τῆς παρούσης ἔχθρας, Ἰσοκρ. Πανηγ. 172,3» = «...οἱ ἄλλοι οφείλουν νὰ ἐξετάζουν με πολὺ μεγαλύτερο ἐνδιαφέρον με ποιο τρόπο θὰ ἀπαλλαγούμε αὐτὴν ἐδῶ τὴν ἐχθρὰ»
21. «ὑπὲρ ὧν ἄξιον <ἐστί> λογιζεσθαι καὶ σκοπεῖν ὅπως τῶν τε γεγεννημένων δίκην ληψόμεθα καὶ τὰ μέλλοντα διορθώσομεν, Ἰσοκρ. Πανηγ. 181,1» = «Γιὰ ὅλα αὐτὰ λοιπὸν ἀξίζει νὰ συλλογισθεῖτε καὶ νὰ σκεφτεῖτε με ποιὸ τρόπο θὰ ἐκδικάσουμε τὶς υποθέσεις γιὰ ὅσα ἔχουν γίνῃ, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ που πρόκειται νὰ γίνουν θὰ διορθώσουμε».
22. «καὶ μὴν ἐκεῖνό γε φανερόν <ἐστί>, ὅτι δεῖ τοὺς ταῦτα δυνησομένους καὶ περὶ τηλικούτων βουλευομένους μὴ ῥαθυμεῖν μηδ' ἄμελεῖν, ἀλλὰ σκοπεῖν ὅπως φρονιμώτερον διακείσονται τῶν ἄλλων, Ἰσοκρ. Νικ. 10,4» = «Καὶ αὐτὸ ἐδῶ εἶναι πλέον φανερό, ὅτι δηλ. αὐτοὶ που θὰ εἶναι ἱκανοὶ γιὰ τέτοια πράγματα, καὶ συσκέπτονται γιὰ τόσο σοβαρὰ ζητήματα, πρέπει νὰ μὴ ἐπαναπαύονται οὔτε νὰ ἀδιαφοροῦν, ἀλλὰ νὰ ἐξετάζουν με ποιὸ τρόπο θὰ γίνουν πιο συνετοὶ ἀπὸ ὅλους τοὺς ἄλλους».
23. «τούτων μὲν οὖν οὐδέτερον ποιητέον, σκεπτέον δέ <ἐστί> ὅπως ἀξίως ἡμῶν αὐτῶν πολεμήσομεν... Ἰσοκρ. Ἀρχ. 71,2» = «εμεῖς δεν πρέπει νὰ κάνουμε τίποτε ἀπὸ αὐτὰ, ἀλλὰ ἀντιθέτως πρέπει νὰ σκεφτοῦμε με ποιὸ τρόπο θὰ πολεμήσουμε ἐπ' αἰῶνα γιὰ ἐμὰς τοὺς ἰδίους».
24. «Ἦς [τῆς πολιτείας] ἡμεῖς διεφθαρμένης οὐδὲν φροντίζομεν, οὐδὲ σκοποῦμεν ὅπως ἐπανορθώσομεν αὐτήν, Ἰσοκρ. Ἀρεοπ. 15,3» = «Καὶ παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ πολιτεία ἔχει καταστραφεί, εμεῖς δεν παίρνουμε κανένα μέτρο, οὔτε ἐξετάζουμε με ποιὸν τρόπο θὰ τὴν διορθώσουμε».

με «Παρακείμενο Όριστικῆς»

25. «καὶ οὐκ ἴσμεν ὅπως τάδε τριῶν τῶν μεγίστων ξυμφορῶν ἀπήλλακται, Θουκ. 1,122,4» = «καὶ δεν γνωρίζουμε πῶς (με ποιὸν τρόπο) αὐτὰ ἐδῶ ἔχουν ἀπαλλαγεί ἀπὸ αὐτὲς τρεῖς τρεῖς συμφορές».

☛ **Σημ.6:** Σε όλα τα πιο πάνω παραδείγματα των προτάσεων του «ὅπως» με Οριστική Μέλλοντα ή Παρακειμένου θα μπορούσε κάλλιστα να λειτουργούσε συντακτικά και η έννοια των Ουσιαστικών Τελικών Προτάσεων του «να+ρήμα». Πράγματι είναι αδιάφορο αν στο παράδ. (1) πούμε: «*Συνεπῶς πρέπει αυτός που πρόκειται να έχει μια κατοικία τέτοια, ὅπως επιβάλλεται, αυτό να έχει υπ' ὄψη του, πῶς δηλ. θα είναι ευχάριστη και χρήσιμη ὥστε να μένει μέσα*», ή αν πούμε «*...αὐτό να έχει υπ' ὄψη του, δηλ. να είναι ευχάριστη και χρήσιμη ὥστε να μένει μέσα*». Γι'αυτό και τις περισσότερες φορές η διάκριση μεταξύ Πλαγίας Ουσιαστικής Ερωτήσεως και Ουσιαστικής Τελικής δεν έχει κανένα νόημα.

με «Ὑποτακτική»

26. «ἐγὼ μὲν οὖν οὐκ ἔχω ὅπως σοι πιστεύσω, Πλ. Μένων, 91,d2» = «*εγὼ λοιπὸν δεν γνωρίζω πῶς (με ποιὸν τρόπο) να πιστέψω σε σένα*».
27. «οὐκ ἔχω ὅπως προτρέπω τὸ μεράκιον ἐπὶ φιλοσοφίαν, Πλ. Εὐθύδ. 307a1» = «*Δεν γνωρίζω πῶς (με ποιὸν τρόπο) να παρακινῶ τον νεαρό προς την φιλοσοφία*».
28. «οὐκ ἔχω ὅπως εἶπω, Πλ. Νόμοι, 696d7» = «*δεν γνωρίζω πῶς (με ποιὸν τρόπο) να μιλήσω*».
29. «βία γὰρ ὑμῖν ἐφάσκετέ με ξυνεῖναι καὶ διαλέγεσθαι, καὶ πάντα ποιοῦντες οὐκ ἔχειν ὅπως ἀπαλλαγῇτέ μου, Λυσίας, Πρὸς τοὺς συνουσιαστάς 5» = «*ισχυρίζοσασταν ὅτι εγὼ δια της βίας βρισκόμουν μαζί σας και συζητούσα, και πως παρὰ το ὅτι κάνατε τα πάντα, δεν γνωρίζατε πῶς να απαλλαγείτε ἀπὸ ἐμένα*».

με «Ὑποτακτική σὺν τὸ ᾿άν»

30. «ὥς δὲ τῆς Ἑλλάδος ἐγγὺς ἐδόκουν γίγνεσθαι ἤδη μᾶλλον ἢ πρόσθεν εἰσῆει αὐτοὺς ὅπως ἂν ἔχοντές τι οἴκαδε ἀφίκωνται, Ξεν. Ἀνάβ. 6,1,17» = «*κι ὅταν αὐτοὶ θεώρησαν ὅτι βρίσκονταν πλέον κοντὰ στην Ἑλλάδα, πιο πολὺ ἀπὸ πριν ἄρχισε να τους περνᾶ ἀπὸ τον νοῦ με ποιὸν τρόπο τυχόν να ἐπιστρέφουν πίσω ἔχοντας πάρει μαζί τους και κάτι*».
31. «ἐκέλευσεν τὸν Φεραῦλαν ἐπιμεληθῆναι ὅπως ἂν οὕτω γένηται αὔριον ἢ ἐξέλασις, Ξεν. Κύρ. 8,3,6» = «*και διέταξε τον Φεραῦλα να φροντίσει με ποιο τρόπο τυχόν να γίνει αὐριο η ἐξόδος*»

με «Δυνητική Εὐκτική»

32. «ὥστε περὶ μὲν τοῖς Ἑλλησιν δυναστείας οὐκ οἶδ' ὅπως ἂν τὶς σαφέστερον ἐπιδείξαι δυνηθείη, Ἰσοκρ. Πανηγ. 65,5» = «*συνεπῶς ὅσον ἀφορᾶ την ηγεμονία στους Ἕλληνες, δεν γνωρίζω πῶς εἶναι δυνατόν κάποιος να μπορέσει να τα παρουσιάσει αὐτὰ καλύτερα*».
33. «οὐκ οἶδ' ὅπως ἂν σαφέστερον ἐπιδείξαι δυνηθείην, Ἰσοκρ. Ἀντίδ. 101,2» = «*δεν γνωρίζω με ποιὸν τρόπο εἶναι δυνατόν να μπορέσω να γίνω πιο σαφείς στις ἀποδείξεις μου*».
34. «...ἐβουλευέτο ἢ ἄνθρωπος ὅπως ἂν αὐτοῖς τὸ φάρμακον δοίη, πότερα πρὸ δείπνου ἢ ἀπὸ δείπνου, Ἀντιφ. Περὶ Φαρμ. 17» = «*και αὐτὴ η γυναίκα συλλογιζόταν με ποιὸ τρόπο εἶναι δυνατόν να δώσει σ' ἐκείνους αὐτὸ το δηλητήριο, τι ἀπὸ τα δύο, πριν το φαγητό, ἢ μετὰ το φαγητό τους*».

με «Δυνητική Ὀριστική Ἱστορικοῦ Χρόνου»

35. «οὐκ οἶδ' ὅπως ἂν ἄλλως ἄμεινον ἀπελογήσατο [ὁ Φορμίων], Δημ. Κατὰ Φορμ. 42» = «*δεν γνωρίζω πῶς θα μπορούσε να ἀπολογηθεῖ διαφορετικὰ ο Φορμίων*»

(Β.ς) Ο «ὅπως» ΕΙΣΑΓΕΙ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΤΕΛΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ**[πίσω]**

Ο «ὅπως» όταν εισάγει Επιρρηματικές Τελικές προτάσεις μεταφράζεται με τον ν.ε. «για να+ρήμα», και συντάσσεται:

- α) Με Υποτακτική, όταν το ρήμα εξάρτησης είναι σε Αρκτικό χρόνο
- β) Με Υποτακτική συνοδευόμενη από τον αοριστολογικό «άν», όταν το ρήμα εξάρτησης είναι σε αρκτικό χρόνο.
- γ) Με Δυνητική Ευκτική, όταν το ρήμα εξάρτησης είναι σε αρκτικό χρόνο
- δ) Με Μέλλοντα Οριστικής
- ε) Με Ευκτική, όταν το ρήμα εξάρτησης είναι σε Ιστορικό χρόνο. Όμως ο κανόνας αυτός δεν τηρείται πάντοτε.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ με «Υποτακτική»

- 36. «ὅπως δὲ καὶ εἰδῆτε εἰς οἶον ἔρχεσθε ἀγῶνα, ὑμᾶς εἰδῶς διδάξω, Ξεν. Ἀνάβ. 1,7,4» = «για να μάθετε λοιπόν σε τι εἶδους αγῶνα προχωρεῖτε, ἐγὼ ἐπειδὴ γνωρίζω θα σας ενημερώσω».
- 37. «ἀλλ' ὑμᾶς δεῖ παρασκευάζεσθαι ὅπως καὶ τοῖς φίλοις οὓσι τῶν βαρβάρων δόξητε κρείττους εἶναι, Ξεν. Ἀνάβ. 5,4,21» = «εσεῖς ὁμῶς πρέπει να προετοιμάζεστε, για να φανείτε στους συμμάχους μας ὅτι εἰσαστε ἀνῶτεροι ἀπὸ τους βαρβάρους».
- 38. «Σεύθης δὲ ὁ Θρᾷξ πέμπει Μηδοσάνην καὶ κελεύει Ξενοφῶντα συμπροθυμεῖσθαι ὅπως διαβῇ τὸ στράτευμα, Ξεν. Ἀνάβ. 7,1,5» = «ο Σεύθης ἀπὸ την Θράκη στέλνει τον Μηδοσάνη και διατάσσει τον Ξενοφῶντα να δείξει μεγάλη προθυμία, για να περάσει το στράτευμα».
- 39. «καὶ πρᾶττε οὕτως ὅπως μηδενὸς τῶν ὁμολογηθέντων στερηθῶμεν, Δημ. Ἐπιστ. 5,6» = «και να ενεργεῖς ἐτσι για να μη χάσουμε τίποτε ἀπὸ αυτά που ἔχουν συμφωνηθεῖ»

με «Υποτακτική σύν ἄν»

- 40. «ἡμεῖς μὲν γάρ, ἔφασαν, ὑμῖν ὅπως ἄν ὑμεῖς παραγγέλλητε συστρατευόμεθα, Ξεν. Ἑλλ. 4,6,2» = «εμεῖς λοιπόν, εἶπαν ἐκεῖνοι, μαζί με σας εντασσόμαστε στο στράτευμα, για να μας διατάσσετε»

με «Εὐκτική»

- 41. «καὶ ἐπειδὴ καιρὸς ἐλάμβανε, προελθὼν [ὁ Περικλῆς] ἀπὸ τοῦ σήματος ἐπὶ βῆμα ὑψηλὸν πεπονημένον, ὅπως ἀκούοιτο ὡς ἐπὶ πλεῖστον τοῦ ὁμίλου, ἔλεγε τοιάδε, Θουκ. 2,34,8» = «και ὅταν πλησίασε η κατάλληλη στιγμή, ο Περικλῆς ξεκίνησε ἀπὸ το νεκροταφεῖο για μια ἐξέδρα που ἦταν κατασκευασμένη ὑψηλή, για να ἀκουγόταν στο μεγαλύτερο τμήμα του ἀκροατηρίου, και ἔλεγε τα εξῆς».
- 42. «ἅμα καὶ διέχοντες πολὺ ἦσαν, ὅπως τὰ ὅπλα μὴ κρουόμενα πρὸς ἄλληλα αἰσθησιν παρέχοι, Θουκ. 3,22, 2» = «συγχρόνως αυτοὶ προχωροῦσαν κρατώντας μια μεγάλη ἀπόσταση μεταξύ τους, για να μη γίνονται ἀντιληπτά τα ὅπλα, ἀν χτυποῦσαν μεταξύ τους»
- 43. «ἔπειτα φιλοὶ ἄλλοι μετὰ τούτους ξὺν δορατίοις ἐχώρουν, οἷς ἕτεροι κατόπιν τὰς ἀσπίδας ἔφερον, ὅπως ἐκεῖνοι ῥᾶον προσβαίνοιεν, Θουκ. 3,22,3» = «κατόπιν προχωροῦσαν και κάποιοι ἐλαφρά οπλισμένοι μετὰ ἀπ' αὐτούς, και στην συνέχεια κάποιοι ἄλλοι που μετέφεραν τις ἀσπίδες, για να προχωροῦσαν ἐκεῖνοι ευκολότερα».
- 44. «μετὰ ταῦτα Ξενοφῶν μὲν ἔπραττε περὶ πλοίων, ὅπως ὅ,τι τάχιστα διαβαῖεν, Ξεν. Ἀνάβ. 7,2,12» = «και κατόπιν ο Ξενοφῶν ἀσχολοῦνταν με τα πλοία, για να περάσουν ἀπέναντι ὅσον το δυνατόν γρηγορότερα».

με «Δυνητική Εὐκτική»

45. «καὶ τὴν μὲν λείαν ἀπέπεμψε διατίθεσθαι Ἡρακλείδην εἰς Πέρινθον, ὅπως ἂν μισθὸς γένοιτο τοῖς στρατιώταις, Ξεν. Ἀνάβ. 7,4,2» = «και ἐστειλε τον Ἡρακλείδη στην πόλη Πέρινθο ὥστε να πουλήσει την λεία, για να μπορέσει (η λεία) να γίνει ο μισθὸς των στρατιωτῶν».
46. «τοῖς δὲ νικῶσι πᾶσι ἐδίδου βοῦς τε, ὅπως ἂν θύσαντες ἐστιῶντο, καὶ ἐκπώματα, Ξεν. Κύρ. 8,3,33» = «και σ' ὅλους τους νικητὲς ἐδινε βόδια, για να ἔχουν να φάνε αγοῦ πρώτα θυσιάσουν, ἀλλὰ και κύπελλα».
47. «τὰς γὰρ πρῶρας καὶ τῆς νεῶς ἄνω ἐπὶ πολὺ κατεβύρσωσαν, ὅπως ἂν ἀπολισθάνοι καὶ μὴ ἔχοι ἀντιλαβὴν ἢ χεὶρ ἐπιβαλλομένη, Θουκ. 7,65,2» = «και τις πρώρες των πλοίων, ἀλλὰ και το πάνω μέρος τους στο μεγαλύτερο μέρος τα κάλυψαν ὅλα με δέρματα, για να γλιστράνε τα πλοία, ἀλλὰ και για να μπορεί ἓνα χέρι που προβάλλεται, να φέρνει ἀντίσταση».

με «Υποτακτική μετὰ ἀπὸ Ἱστορικό χρόνο»

48. «ξυνελέγοντο διορύσσοντες τοὺς κοινούς τοίχους παρ' ἀλλήλους, ὅπως μὴ διὰ τῶν ὁδῶν φανεροὶ ᾧσιν, Θουκ. 2,3,3» = «κι αυτοὶ συγκεντρώθηκαν για να τρυπήσουν τους τοίχους που ἦταν ο ἓνας δίπλα στον ἄλλον, για να μη φανοῦν μέσα στους δρόμους».
49. «οὐκ ἡμφεσβήτει, ᾧ ἄνδρες, ἀλλ' ὠμολόγει ἀδικεῖν, καὶ ὅπως μὲν μὴ ἀποθάνῃ ἡντεβόλει καὶ ἰκέτευεν, Λυσίας, Περὶ τοῦ Ἑρατ. φόνου, 29» = «αὐτὸς λοιπὸν δεν ἀμφισβητοῦσε τίποτε, δικαστὲς, ἀλλὰ ἀντιθέτως παραδεχόταν ὅτι ἀδίκησε, και για να μη πεθάνει, παρακαλοῦσε και ἰκέτευε».
50. «μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Ἑτεόνικος συγκαλέσας τοὺς Χίους χρήματα ἐκέλευσεν συνενεγκεῖν, ὅπως οἱ ναῦται λάβωσιν μισθὸν καὶ μὴ νεωτερίσωσιν τι, Ξεν. Ἑλλ.2,1,5» = «κατόπιν ο Ἑτεόνικος συγκέντρωσε τους Χίους και τους διέταξε να μαζέψουν ἓνα χρηματικὸ ποσόν, για να πάρουν οι στρατιῶτες τον μισθὸ τους, και να μη προξενήσουν κάποια στάση»

με «Μέλλοντα Ὀριστικῆς»

51. «εἰπέ μοι, ᾧ Ἀρίστιππε, εἰ δέοι σε παιδεύειν παραλαβόντα δύο τῶν νέων, τὸν μὲν, ὅπως ἱκανὸς ἔσται ἄρχειν, τὸν δ', ὅπως μὴδ' ἀντιποιήσεται ἀρχῆς, πῶς ἂν ἐκάτερον παιδεύεις; Ξεν. Ἀπομν. 2,1,1» = «πες μου, Ἀρίστιππε, αν χρειαστεῖ εσύ να πάρεις δυο νέους και να τους εκπαιδεύσεις, τον μεν ἓνα, για να γίνει ικανὸς να εξουσιάζει, και τον ἄλλον, για να μη ἀντιτίθεται στην εξουσία, πῶς θα ἦταν δυνατόν να τους εκπαιδεύσεις αὐτούς;»
52. «ἔτοιμοί εἰσι καὶ χωρία καταλαμβάνειν καὶ ὀλιγαρχίαν καθεστάναι καὶ πάντα πράττειν, ὅπως ὑμεῖς ἐν τοῖς δεινοτάτοις κινδύνοις καθ' ἐκάστην ἡμέραν ἔσεσθε, Λυσίας, Κατὰ Ἑργ. 7» = «αὐτοὶ λοιπὸν εἶναι ἔτοιμοι και περιοχές να καταλάβουν και ὀλιγαρχικὸ καθεστῶς να ἐπιβάλουν και να κάνουν τα πάντα, για να βρισκόσαστε εσεῖς στο μέγιστο δυνατό κίνδυνο καθημερινά»
53. «τοῦτ' ἐφιλοσόφει καὶ τοῦτ' ἔπραττεν, ὅπως μηδεμία τῶν πόλεων αὐτὸν φοβήσεται τῶν Ἑλληνίδων, ἀλλὰ πᾶσαι θαρρήσουσι... Ἰσοκρ. Ἀντίδ. 121» = «αὐτὸ τον ἀπασχολοῦσε και αὐτὸ τον ἐνδιέφερε, δηλ. καμία Ἑλληνικὴ πόλη να μην τον φοβάται ἐκεῖνον, ἀλλὰ ὅλες να ἀποκτήσουν θάρρος»

(B.d) Ο «ὅπως» ΕΙΣΑΓΕΙ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΕΣ ΤΕΛΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ[\[πίσω\]](#)

Οι Ουσιαστική Τελική Πρόταση: α) μεταφράζεται με τον ν.ε. «να+ρήμα», β) παίρνει την θέση Ουσιαστικού και γίνεται Αντικείμενο, Υποκείμενο ή Επεξήγηση. Οι εγκλίσεις των Ουσιαστικών Τελικών είναι:

α) η Οριστική Μέλλοντος

β) η Ευκτική μετά από ρ. Ιστορικού χρόνου.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ με «Όριστική Μέλλοντος»

54. «σκοπεῖσθε μέντοι τοῦτ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅπως μὴ λόγους ἐροῦσιν μόνον οἱ παρ' ἡμῶν πρέσβεις, ἀλλὰ καὶ ἔργον τι δεικνύνειν ἔξουσιν, Δημ. Ὀλυνθ. 2,12» = «προσέξτε επίσης και τούτο, Αθηναίοι πολίτες, δηλ. να μη πουν μόνο λόγια οι δικοί μας πρέσβεις, αλλά να μπορέσουν να παρουσιάσουν και κάποιο έργο».
55. «καὶ οἱ μὲν ἐς τὴν Λακεδαίμονα ταλαιπῶρως διὰ τοῦ πελάγους κομισθέντες αὐτοῖς ἔπρασσον ὅπως τις βοήθεια ἦξει, Θουκ. 3,4,6» = «και εκείνοι αφού μεταφέρθηκαν στην Σπάρτη με δυσκολία δια μέσου της θαλάσσης, προσπαθούσαν να φτάσει μια βοήθεια για εκείνους»

☛ **Σημ.7:** Όλα τα παραδείγματα των Πλαγίων Ερωτήσεων (18-24) μπορούν κάλλιστα να λειτουργήσουν και ως Ουσιαστικές Τελικές Προτάσεις.

με «Εὐκτική»

56. «περὶ μέντοι ἡγεμονίας αὐτόθεν διεπράττοντο ὅπως ἐν τῇ ἐαυτῶν ἑκάστοι ἡγήσονται, Ξεν. Ἑλλ. 7,5,3» = «και σχετικά με την ηγεμονία από εδώ ξεκίνησαν να ασχολούνται να πάρουν την εξουσία ο καθ' ένας στην πόλη του»

☛ **Σημ.8:** Μια σημαντική ιδιομορφία των Ουσιαστικών Τελικών προτάσεων εισαγομένων με τον «ὅπως + Μέλλ. Όριστ.» είναι το γεγονός ότι ενδέχεται να συνιστούν παραδόξως 'Κύριες' προτάσεις αντί για δευτερεύουσες, οι οποίες σημαίνουν έντονη προτροπή ή παρακίνηση. Δύο χαρακτηριστικά παραδείγματα:

57. «ὅπως τοίνυν περὶ τοῦ πολέμου μηδεὶς ἐρεῖ, Δημ. Παραπρ. 92» = «σχετικά με τον πόλεμο να μη πεις τίποτε, Αισχίνη».
58. «ὅπως οὖν ἔσεσθε ἄνδρες ἄξιοι τῆς ἐλευθερίας ἣς κέκτησθε καὶ ἣς ὑμᾶς ἐγὼ εὐδαιμονίζω, Ξεν. Ἀνάβ. 1,7,3» = «εσείς λοιπόν να είσαστε άξιοι της ελευθερίας την οποία έχετε, και για την οποία εγώ σας επαινώ». Στην περίοδο αυτήν λόγου υπάρχουν δύο δευτερεύουσες προτάσεις αναφορικές με τον «ἦς» και μία με τον «ὅπως», η οποία δεν είναι κι αυτή δευτερεύουσα, αλλά 'Κύρια', και δείχνει προτροπή.

(B.e) Ο «ὅπως» ΕΙΣΑΓΕΙ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΦΟΒΟΥ[\[πίσω\]](#)

Πρόκειται για επίσης ουσιαστικές προτάσεις, οι οποίες καλύπτουν μέσα στην περίοδο λόγου θέση ουσιαστικού, γίνονται δηλ. Αντικείμενα, Υποκείμενα ή Επεξηγήσεις.

Η συνήθης έγκλιση είναι η Οριστική Μέλλοντος, ή πάλι η Ευκτική μετά από ρ. Ιστορικού χρόνου.

59. «δέδοιχ' ὅπως μὴ πανθ' ὅς' οὐ βουλόμεθα ποιεῖν ἡμῖν ἀνάγκη γενήσεται, Δημ. Φιλιππ. 3,75» = «φοβάμαι να μη δημιουργηθεί σε μας η ανάγκη να κάνουμε όλα όσα δεν θέλουμε»

60. «ἐκ δὲ τούτων περιγίγνεται, ὑμῖν μὲν ἡ σχολὴ καὶ τὸ μηδὲν ἤδη ποιεῖν, ἃ δέδοιχ' ὅπως μήποθ' ἠγήσεσθ' ἐπὶ πολλῶ γεγενῆσθαι, τούτοις δὲ αἱ χάριτες καὶ ὁ μισθὸς τούτων, Δημ. Χερρ. 53» = «σαν ἀποτελέσμα λοιπὸν ὑπάρχει, σε σας ἡ ἀδιαφορία καὶ ἡ ἀπραξία, πράγματα τα οποία φοβάμαι να μη τα θεωρήσετε κάποτε ὡς πολὺ σημαντικά, ἐνῶ σ' ἐκείνους οἱ ἐξυπηρετήσεις καὶ τα κέρδη απ' αὐτά».

(B.f) Ο «ὅπως» ΣΕ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟ ΜΕ ΤΟ ΡΗΜΑ «ἐστὶ»

[πίσω]

Ὄταν ο «ὅπως» συνδυαστεῖ με τὸ ρ. «ἐστὶ», δημιουργεῖ τὴν ἐκφραση «ἔστιν ὅπως», ἡ ὁποία ἀνάλογα με τὴν ὑπαρξη ἀρνήσεων παίρνει τις ἀκόλουθες σημασίες:

- α) «ἔστιν ὅπως» = «εἶναι δυνατόν»
 β) «οὐκ ἔστιν ὅπως» = «δεν εἶναι δυνατόν»
 γ) «οὐκ ἔστιν ὅπως οὐ(κ)» = «εἶναι σίγουρο»

Σε ὅλες αὐτές τις ἐκφράσεις ο συνδυασμὸς «ἔστιν ὅπως» δημιουργεῖ μία Κύρια πρόταση με ρῆμα τὴν ἀπρόσωπη ἐκφραση «ἔστιν ὅπως», καὶ υποκείμενο ἓνα ἀπαρέμφατο, ἢ μία ἄλλη δευτερεύουσα οὐσιαστικὴ πρόταση.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ:

61. «τοῦτ' οὖν ἔστιν ὅπως τις ἂν ὑμᾶς ἐξαπατήσαι ὥστε ἐμβαίνειν ὁπότεν νότος πνέη; Ξεν. Ἀνάβ. 5,7,7» = «σ' αὐτὴν λοιπὸν τὴν περίπτωσι εἶναι δυνατόν κάποιος να μπορέσει να σας ἐξαπατήσει ὥστε να μπει με τα πλοία του, ὅταν πνέει νότιος ἄνεμος»
 62. «οὐκ ἔστιν ὅπως οὐχ ὁμονοήσομεν, Ἴσοκρ. Πανηγ. 174» = «Εἶναι σίγουρο ὅτι θα ὁμονοήσουμε»
 63. «οὐκ ἔστιν ὅπως ἀγαπήσας [ὁ Φίλιππος] τοῖς πεπραγμένοις ἡσυχίαν σχήσει, Δημ. Ὀλυνθ. 1,14» = «δεν εἶναι δυνατόν αν ο Φίλιππος ἀγαπήσει αὐτά που ἔχει κάνει, να παραμείνει ἀδρανής»
 64. «οὐκ ἔστιν ὅπως ποτὲ Κερσοβλέπτης αἰρήσεται Χερρόνησον ἀποστερεῖν ἐπιχειρῶν ἐχθρὸς ὑμῖν εἶναι, Δημ. Ἀριστ. 110» = «δεν εἶναι δυνατόν ο Κερσοβλέπτης να ἐπιλέξει ἐπιχειρώντας να σας πάρει τὴν Χερσόνησο, να γίνει ἐχθρὸς σας»

☛ **Σημ.9:** Υπάρχουν βέβαια καὶ περιπτώσεις, ὅπου δίπλα στο «ἔστιν» ὑπάρχει τὸ «ὅπως», καὶ τα δυο αὐτά μεταξύ τους εἶναι ἀνεξάρτητα, ὁπότε δεν ἰσχύει ἡ πιο πάνω ἐκφραση. Σ' αὐτὴν τὴν περίπτωσι δεν ἔχουμε πλέον μία, ἀλλὰ δύο προτάσεις, ἐκ των οποίων ἡ δεύτερη θα εἶναι μία ἐκ των πιο πάνω πέντε δευτερευουσών

65. «ἃ φυλακτέον ἐστίν, ὅπως μηδὲν ὑμῖν συμβήσεται τοιοῦτον, Ἴσοκρ. Ἀντίδ. 19» = «Αὐτά πρέπει να τα προσέχουμε, να μη μας συμβεί κάτι παρόμοιο». Εδῶ ἔχουμε δύο προτάσεις, ἐκ των οποίων ἡ δεύτερη εἶναι οὐσιαστικὴ πρόταση 'Φόβου – Ενδοιαστικὴ' με Οριστικὴ Μέλλοντα (B.5)
 66. «τοιαύτης οὖν ἀεὶ τῆς περιόδου [τοῦ χρόνου] γιγνομένης ἀναγκαῖόν ἐστι, ὅπως ἂν οἱ νεώτεροι παιδευθῶσιν, οὕτω τὴν πόλιν πράττουσαν διατελεῖν, Ἴσοκρ. Ἀντίδ. 174,3» = «επειδὴ λοιπὸν τέτοια εἶναι πάντοτε ἡ διαδοχὴ του χρόνου, εἶναι ἀνάγκη, με ὅποιον τυχόν τρόπο τα νέα παιδιά ἐκπαιδευθούν, ἐτσι ἀκριβῶς εἶναι ἀνάγκη να ἐνεργεῖ καὶ ἡ πόλις συνεχῶς». Ομοίως ἔχουμε δύο προτάσεις, ἐκ των οποίων ἡ δεύτερη εἶναι Ἀναφορικὴ Ἐπιρρηματικὴ του Τρόπου (B.1, Σημ.5, Παραδ. 14)

(B.g) Ο «ὅπως» ΣΕ ΑΡΝΗΤΙΚΕΣ ΕΚΦΡΑΣΕΙΣ**[πίσω]**

Σ' αυτές τις συντακτικές φόρμες ο «ὅπως» δεν εισάγει, όπως είναι φυσικό, δευτερεύουσα πρόταση, αλλά δημιουργεί 'κλιμακωτές' αρνητικές εκφράσεις, που είναι οι εξής:

α) «οὐχ ὅπως...ἀλλά...» = «ὄχι μόνο δεν...ἀλλά...»: με άρνηση στο πρώτο σκέλος και κατάφαση στο δεύτερο.

β) «οὐχ ὅπως...ἀλλά οὐ(δέ)» = «ὄχι μόνο δεν...ἀλλά ούτε...»: με άρνηση και στα δύο σκέλη.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ με «οὐχ ὅπως...ἀλλά...»:

67. «ὑπὲρ δὲ τῆς ἐκείνων ἀρπαγῆς καὶ βίας καὶ παρανομίας μελλόντων τῶν ἐγκλημάτων ἐφ' ἡμᾶς ἦξιεν οὐχ ὅπως ἀγανακτοῦμεν, ἀλλὰ καὶ χαίρομεν ὅταν ἀκούσωμεν αὐτοὺς τοιοῦτόν τι διαπεπραγμένους, Ἰσοκρ. Περὶ Εἰρ. 45» = «*αναφορικά με τις αρπαγές, τις βιαιοπραγίες και τις παρανομίες εκείνων, παρὰ το γεγονός ότι τα εγκλήματα αυτά θα έχουν επιπτώσεις σε εμάς, ὄχι μόνο δεν αγανακτούμε, ἀλλὰ και χαιρόμαστε, όταν ακούσουμε ότι εκείνοι διέπραξαν κάτι τέτοιο*»
68. «ἀλλ' οὐχ ὅπως ὑμῖν τῶν αὐτοῦ τι ἐπέδωκεν, ἀλλὰ τῶν ὑμετέρων πολλὰ ὑφήρηται, Λυσίας, Κατὰ Νικομ. 26» = «*κι αυτός ὄχι μόνο δεν ἔδωσε σε σας κάτι ἀπὸ τα δικά του, ἀλλὰ ἀρπάξε και πολλά ἀπὸ τα δικά σας*»

με «οὐχ ὅπως...ἀλλά οὐ(δέ)...»:

69. «ἔχεις οὖν εἰπεῖν ἄλλου ὅτουοῦν πράγματος, οὗ οἱ μὲν φάσκοντες διδάσκαλοι εἶναι οὐχ ὅπως ἄλλων διδάσκαλοι ὁμολογοῦνται, ἀλλ' οὐδὲ αὐτοὶ <ὁμολογοῦνται> ἐπίστασθαι...; Πλ. Μένων, 96a7» = «*μπορείς να παρουσιάσεις ένα άλλο θέμα, στο οποίο αυτοὶ που ισχυρίζονται ότι εἶναι δάσκαλοι, ὄχι μόνο εἶναι παρεδεκτό πως δεν εἶναι δάσκαλοι, ἀλλὰ ούτε και οι ἴδιοι παραδέχονται ότι ἔχουν γνώση...;*»

(Γ) Η ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

Με δεδομένη την πολυμορφία των «ὅπως» προτάσεων η επιλογή της κάθε φορά σωστής συντακτικής τους θέσης μέσα στην περίοδο λόγου είναι ένα ζήτημα που χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή. Η επιλογή του συντακτικού ρόλου που επιτελεί η πρόταση αυτή, εξαρτάται από δύο παράγοντες· πρώτον, από την έγκλιση του ρήματος της ίδια της «ὅπως», και δεύτερον, από τη μορφή – σημασία του ρήματος της εξάρτησης, το οποίο τις περισσότερες φορές προηγείται, και κάποιες άλλες ακολουθεί. Οι εγκλίσεις του ρήματος της «ὅπως» βάσει όσων έχουμε δει, είναι οι εξής:

1. Η Οριστική Μέλλοντα (περιστασιακά και Παρακειμένου)
2. Η Υποτακτική
3. Η Υποτακτική συν το αοριστολογικό – υποθετικό «άν»
4. Η Δυνητική Ευκτική
5. Η Δυνητική Οριστική Ιστορικού Χρόνου (περιστασιακά)
6. Η Ευκτική.

Όμως η παρουσία μιας εκ των ανωτέρω εγκλίσεων μέσα στην «ὅπως» πρόταση σε καμία περίπτωση δεν εξασφαλίζει και την σωστή συντακτική της αναγνώριση, αφού με την ίδια έγκλιση λειτουργούν δύο ή και τρεις διαφορετικές προτάσεις. Η επιλογή πλέον θα γίνεται και με την βοήθεια του ρήματος εξάρτησης.

(Γ.1) «ὅπως» με Οριστική Ενεστώτα – Μέλλοντα:

Ας υποθέσουμε ότι έχουμε την πρόταση «ὅπως δύναμαι / δυνηθήσομαι λέγειν». Η πρόταση αυτή από μόνη θα μπορούσε να είναι τα 'πάντα', όμως το ρ. εξάρτησης περιορίζει πολύ τις επιλογές μας. Πιο συγκεκριμένα:

- α) αν το ρ. εξάρτησης είναι: «λόγον ἀεὶ ἐκφέρω ὅπως δύναμαι λέγειν», επειδή το ρ. «λόγον ἐκφέρω» σημαίνει «*αγορεύω – μιλῶ*», η μόνη επιλογή είναι εκείνη της Αναφορικής Επιρρηματικής του Τρόπου. Οποιαδήποτε άλλη επιλογή δεν δίνει νόημα.
- β) αν το ρ. εξάρτησης είναι: «οὐκ οἶδ' ὅπως δυνηθήσομαι λέγειν», επειδή το ρ. «οὐκ οἶδ(α)» είναι άγνωσας και σημαίνει «*δεν γνωρίζω*», η μόνη λογική επιλογή είναι εκείνη της Πλάγιας Ερωτήσεως.
- γ) αν το ρ. εξάρτησης είναι: «φοβοῦμαι ὅπως μὴ δυνηθήσομαι λέγειν», επειδή το ρ. «φοβοῦμαι» είναι 'φόβου', η μόνη λογική επιλογή είναι εκείνη της Ενδοιαστικής Προτάσεως.
- δ) αν το ρ. εξάρτησης είναι: «βούλομαι ὅπως δυνηθήσομαι λέγειν», επειδή το ρ. «βούλομαι» είναι 'επιθυμίας', η μόνη λογική επιλογή είναι εκείνη της Ουσιαστικής Τελικής, δηλ. «*θέλω να μπορέσω να μιλήσω*».
- ε) αν το ρ. εξάρτησης είναι: «ταῦτα πράττω ὅπως δυνηθήσομαι λέγειν», επειδή το ρ. «ταῦτα πράττω» δεν έχει κάποια άλλη ιδιαίτερη σημασία πλην 'ενέργειας', η μόνη επιλογή είναι εκείνη της Επιρρηματικής Τελικής, δηλ. «*τα κάνω αυτά, για να μπορέσω να μιλήσω*»

Σημ.10: Η παρουσία της Οριστικής Μέλλοντα σε μία «ὅπως» πρόταση είναι ιδιαίτερος προβληματική, διότι τις περισσότερες φορές υπάρχει έντονη σύγχυση ανάμεσα στο αν η πρόταση αυτή είναι Πλάγια Ερώτηση και πρέπει να μεταφραστεί με το «*πὼς θα+ρήμα*», ή αν είναι Ουσιαστική Τελική και πρέπει να μεταφραστεί με το «*να+ρήμα*». Το ρ. εξάρτησης, αν και είναι ο μόνος τρόπος διάκρισης, τις περισσότερες φορές δεν βοηθάει καθόλου, αλλά αντιθέτως ενισχύει την σύγχυση. Δείτε για παράδειγμα ότι οι προτάσεις 18-24, που φαίνονται ως Πλάγιες Ερωτήσεις, μπορούν να μεταφραστούν και ως Ουσιαστικές Τελικές:

- 18. «Ἄρά γε τὸν μέλλοντα οἰκίαν, οἷαν χρή, ἔχειν τοῦτο δεῖ μηχανᾶσθαι, ὅπως ἡδίστη τε ἐνδαιτιᾶσθαι καὶ χρησιμωτάτη ἔσται, Ξεν. Ἀπομν. 3,8,8» = **Ὡς Πλάγια Ερώτηση:** «*Συνεπὼς πρέπει αὐτός που πρόκειται να έχει μια κατοικία τέτοια, ὅπως επιβάλλεται, αὐτό να έχει υπ' ὄψη του, πὼς δηλ. θα είναι ευχάριστη και χρήσιμη ὥστε να μένει μέσα*». **Ὡς Ουσιαστ. Τελική:** «*...αὐτό να έχει υπ' ὄψη του, δηλ. να είναι ευχάριστη και χρήσιμη ὥστε να μένει μέσα*».
- 19. «τοὺς νόμους ἐσκόπου (ἐγὼ) ὅπως ἀκριβῶς καὶ καλῶς ἔξουσιν, Ἰσοκρ. Πανηγ. 78,2» = **Ὡς Πλάγια Ερώτηση:** «*εγὼ εξετάζω τους νόμους με ποιὸν τρόπο αὐτοὶ θα είναι συγκεκριμένοι και σωστοί*». **Ὡς Ουσιαστ. Τελική:** «*εγὼ εξετάζω τους νόμους να είναι συγκεκριμένοι και σωστοί*».
- 20. «...τοὺς ἄλλους ἐρρωμενεστέρως δεῖ σκοπεῖν, ὅπως ἀπαλλαγῶμεθα τῆς παρούσης ἔχθρας, Ἰσοκρ. Πανηγ. 172,3» = **Ὡς Πλάγια Ερώτηση:** «*...οἱ ἄλλοι οφείλουν να εξετάζουν με πολὺ μεγαλύτερο ἐνδιαφέρον με ποιο τρόπο θα ἀπαλλαγούμε αὐτήν ἐδὼ τὴν ἐχθρά*». **Ὡς Ουσιαστ. Τελική:** «*...οἱ ἄλλοι οφείλουν να εξετάζουν με πολὺ μεγαλύτερο ἐνδιαφέρον να ἀπαλλαγούμε αὐτήν ἐδὼ τὴν ἐχθρά*».
- 21. «ὑπὲρ ὧν ἄξιον <ἐστί> λογίζεσθαι καὶ σκοπεῖν ὅπως τῶν τε γεγεννημένων δίκην ληψόμεθα καὶ τὰ μέλλοντα διορθώσομεν, Ἰσοκρ. Πανηγ. 181,1» = **Ὡς Πλάγια Ερώτηση:** «*Για ὅλα αὐτὰ λοιπὸν αξίζει να συλλογισθεῖτε και να σκεφτεῖτε με ποιὸ τρόπο θα ἐκδικάσουμε τις υποθέσεις για ὅσα ἔχουν γίνει, ἀλλὰ και αὐτὰ που πρόκειται να γίνουν θα διορθώσουμε*». **Ὡς Ουσιαστ. Τελική:** «*Για ὅλα αὐτὰ λοιπὸν αξίζει να συλλογισθεῖτε και να σκεφτεῖτε να ἐκδικάσουμε τις υποθέσεις για ὅσα ἔχουν γίνει, ἀλλὰ και αὐτὰ που πρόκειται να γίνουν να διορθώσουμε*».
- 22. «καὶ μὴν ἐκεῖνό γε φανερόν <ἐστί>, ὅτι δεῖ τοὺς ταῦτα δυνησομένους καὶ περὶ τηλικούτων βουλευομένους μὴ ῥαθυμεῖν μηδ' ἀμελεῖν, ἀλλὰ σκοπεῖν ὅπως φρονιμώτερον διακείσονται τῶν ἄλλων, Ἰσοκρ. Νικ. 10,4» = **Ὡς Πλάγια Ερώτηση:** «*Και αὐτό ἐδὼ είναι πλέον φανερό, ὅτι δηλ. αὐτοὶ που θα είναι ἱκανοὶ για τέτοια πράγματα, και συσκέπτονται για τόσο σοβαρὰ ζητήματα, πρέπει να μη ἐπαπαύονται οὔτε να ἀδιαφοροῦν, ἀλλὰ να εξετάζουν με ποιὸ τρόπο θα γίνουν πιο συνετοὶ ἀπὸ ὅλους τους*

άλλους». **Ως Ουσιαστ. Τελική:** «...πρέπει να μη επαναπαύονται ούτε να αδιαφορούν, αλλά να εξετάζουν να γίνουν πιο συνετοί από όλους τους άλλους».

23. «τούτων μὲν οὖν οὐδέτερον ποιητέον, σκεπτέον δὲ <ἐστί> ὅπως ἀξίως ἡμῶν αὐτῶν πολεμήσομεν... Ἰσοκρ. Ἀρχ. 71,2» = **Ως Πλάγια Ερώτηση:** «εμείς δεν πρέπει να κάνουμε τίποτε από αυτά, αλλά αντιθέτως πρέπει να σκεφτούμε με ποιό τρόπο θα πολεμήσουμε επάξια για εμάς τους ίδιους». **Ως Ουσιαστ. Τελική:** «...πρέπει να σκεφτούμε να πολεμήσουμε επάξια για εμάς τους ίδιους».

24. «Ἦς [τῆς πολιτείας] ἡμεῖς διεφθαρμένης οὐδὲν φροντίζομεν, οὐδὲ σκοποῦμεν ὅπως ἐπανορθώσομεν αὐτήν, Ἰσοκρ. Ἀρεοπ. 15,3» = **Ως Πλάγια Ερώτηση:** «Και παρὰ το γεγονός ότι η πολιτεία έχει καταστραφεί, εμείς δεν παίρνουμε κανένα μέτρο, ούτε εξετάζουμε με ποιόν τρόπο θα την διορθώσουμε». **Ως Ουσιαστ. Τελική:** «...εμείς δεν παίρνουμε κανένα μέτρο, ούτε εξετάζουμε να την διορθώσουμε».

Η ίδια ακριβώς σύγχυση υπάρχει και στα παραδείγματα (54-55), όπου ενώ φαίνονται να είναι Ουσιαστικές Τελικές, εντούτοις μπορούν να μεταφραστούν και ως Πλάγιες Ερωτήσεις:

54. «σκοπεῖσθε μέντοι τοῦτ', ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅπως μὴ λόγους ἐροῦσιν μόνον οἱ παρ' ἡμῶν πρέσβεις, ἀλλὰ καὶ ἔργον τι δεικνύειν ἔξουσιν, Δημ. Ὀλυνθ. 2,12» = **Ως Ουσιαστ. Τελική:** «προσέξτε επίσης και τούτο, Αθηναῖοι πολίτες, δηλ. να μη πουν μόνο λόγια οι δικοί μας πρέσβεις, αλλά να μπορέσουν να παρουσιάσουν και κάποιο έργο». **Ως Πλάγια Ερώτηση:** «προσέξτε επίσης και τούτο, Αθηναῖοι πολίτες, πώς δηλ. δεν θα πουν μόνο λόγια οι δικοί μας πρέσβεις, αλλά θα μπορέσουν να παρουσιάσουν και κάποιο έργο».

55. «καὶ οἱ μὲν ἐς τὴν Λακεδαίμονα ταλαιπώρως διὰ τοῦ πελάγους κομισθέντες αὐτοῖς ἔπρασσον ὅπως τις βοήθεια ἦξει, Θουκ. 3,4,6» = **Ως Ουσιαστ. Τελική:** «και εκείνοι αφού μεταφέρθηκαν στην Σπάρτη με δυσκολία δια μέσου της θαλάσσης, προσπαθούσαν να φτάσει μια βοήθεια για εκείνους». **Ως Πλάγια Ερώτηση:** «...προσπαθούσαν με ποιό τρόπο θα φτάσει μια βοήθεια για εκείνους»

(Γ.2) «ὅπως» με Υποτακτική:

Ας υποθέσουμε ότι έχουμε την πρόταση «ὅπως δυνηθῶ λέγειν», μία μόνο επιλογή έχουμε:

α) αν το ρ. εξάρτησης είναι «οὐκ οἶδ' ὅπως δυνηθῶ λέγειν», επειδή είναι ρ. άγνοιας, η μόνη επιλογή είναι η Πλάγια Ερώτηση. Η Υποτακτική δείχνει 'άπορία', και η μετάφραση: «δεν γνωρίζω πως να μπορέσω να μιλήσω». Η διαφορά του «οὐκ οἶδ' ὅπως δυνηθῶ λέγειν» / ὅπως δυνηθῶ λέγειν» βρίσκεται στην μετάφραση του «δεν γνωρίζω πώς θα μπορέσω / πώς να μπορέσω να μιλήσω».

β) αν το ρ. εξάρτησης είναι: «διδάσκομαι ὅπως δυνηθῶ λέγειν», η πρόταση του «ὅπως» είναι Επιρρηματική Τελική και μεταφράζεται με το «διδάσκομαι, για να μπορέσω να μιλήσω».

Σημ.11: Αν έχουμε «ὅπως + Ὑποτακτική» η διάκριση μεταξύ Πλαγίας Ερωτήσεως και Επιρρηματικής Τελικής είναι αρκετά εύκολη ανάλογα φυσικά με το ρ. εξάρτησης

Σημ.12: Η διαφορά ανάμεσα στην Ουσιαστική Τελική «να+ρήμα» με την Επιρρηματική Τελική «για να+ρήμα» βρίσκεται στην έμφαση. Αν έχουμε Ουσιαστική Τελική, η έμφαση πέφτει στο ρ. εξάρτησης, ενώ αν έχουμε Επιρρηματική Τελική, στην δευτερεύουσα πρόταση.

(Γ.3) «ὅπως» με Υποτακτική συν ἄν':

Ας υποθέσουμε ότι έχουμε την πρόταση «ὅπως ἂν δύνωμαι / δυνηθῶ λέγειν». Οι επιλογές που έχουμε είναι οι εξής:

α) αν το ρ. εξάρτησης είναι: «λόγον ἀεὶ ἐκφέρω ὅπως ἂν δύνωμαι λέγειν», η μόνη λογική επιλογή είναι αυτή της Αναφορικής Επιρρηματικής του Τρόπου με Υπόθεση, που δηλώνει την Επανάληψη παρόν / μέλλον: «ἂν δύνωμαι λέγειν, λόγον ἐκφέρω» = «αν μπορώ να μιλάω, αγορεύω».

β) αν το ρ. εξάρτησης είναι: «οὐκ οἶδ' ὅπως ἂν δυνηθῶ λέγειν», η μόνη λογική επιλογή είναι αυτής της Πλαγίας Ερωτήσεως με Υπόθεση: «οὐκ οἶδ' ἂν πως δυνηθῶ λέγειν» = «δεν γνωρίζω αν μπορέσω κάπως να μιλήσω»

Σημ.13: Αν μια πρόταση του «ὅπως» εκφέρεται με Υποτακτική συν το «ἂν», δύο επιλογές υπάρχουν, είτε να είναι αναφορική Επιρρ. του Τρόπου με Υπόθεση Προσδοκωμένου ή Αόριστης Επανάληψης, είτε να είναι πλάγια Ερώτηση Υποθετική.

(Γ.4) «ὅπως» με Δυνητική Ευκτική:

Ας υποθέσουμε ότι έχουμε την πρόταση «ὅπως δυναίμην / δυνηθείην ἂν λέγειν». Οι επιλογές που έχουμε είναι οι εξής:

- α) αν το ρ. εξάρτησης είναι: «λόγον ἐκφέρω ὅπως ἂν δυνηθείην λέγειν», η μόνη επιλογή είναι αυτή της Αναφορικής Επιρρηματικής του Τρόπου, όπου η Δυν. Ευκτική εκφράζει το δυνατόν στο παρόν ή μέλλον.
- β) αν το ρ. εξάρτησης είναι: «οὐκ οἶδ' ὅπως ἂν δυνηθείην λέγειν», η μόνη επιλογή είναι αυτή της Πλαγίας Ερωτήσεως.

Σημ.14: Αν μία πρόταση του «ὅπως» έχει Δυνητική Ευκτική, τότε οι επιλογές είναι δύο, είτε αυτή της Αναφορικής Επιρρηματικής του Τρόπου, είτε αυτή της Πλαγίας Ερωτήσεως.

(Γ.5) «ὅπως» με Δυνητική Οριστική Ιστορικού Χρόνου:

Ας υποθέσουμε ότι έχουμε την πρόταση: «ὅπως ἂν ἐδυνάμην / ἐδυνήθην λέγειν». Οι επιλογές που έχουμε είναι οι ακόλουθες:

- α) αν το ρ. εξάρτησης είναι: «λόγον ἐξέφερον ὅπως ἂν ἐδυνάμην λέγειν», η μόνη επιλογή είναι αυτή της Αναφορικής Επιρρ. του Τρόπου: «αγόρευα ὅπως ἦταν δυνατόν να μπορούσα να μιλάω».
- β) αν το ρ. εξάρτησης είναι: «οὐκ οἶδ' ὅπως ἂν ἐδυνάμην λέγειν», η μόνη επιλογή είναι η Πλάγια Ερώτηση: «δεν γνωρίζω με ποιο τρόπο ἦταν δυνατόν τότε να μιλούσα»

(Γ.6) «ὅπως» με Ευκτική:

Ας υποθέσουμε ότι έχουμε την πρόταση: «ὅπως δυναίμην λέγειν». Οι επιλογές που έχουμε είναι οι ακόλουθες:

- α) αν το ρ. εξάρτησης είναι: «λόγον ἐξέφερον ὅπως δυναίμην λέγειν», η μόνη επιλογή είναι να δεχθούμε την Αναφορική Επιρρημ του Τρόπου με Ευκτική λόγο ιστορικού χρόνου στο ρ. εξάρτησης: «αγόρευσα ἐτσι ὅπως μπορούσα».
- β) αν το ρ. εξάρτησης είναι: «οὐκ ἤδη ὅπως δυναίμην λέγειν», η μόνη επιλογή είναι να δεχθούμε ότι έχουμε Πλάγια Ερώτηση: «Δεν γνώριζα με ποιο τρόπο να μιλούσα»
- γ) αν το ρ. εξάρτησης είναι: «ἐφοβούμην ὅπως δυναίμην λέγειν», η μόνη λύση είναι η Ενδοιαστική πρόταση.
- δ) αν το ρ. εξάρτησης είναι: «ἐβουλόμην ὅπως δυναίμην λέγειν» η μόνο λύση είναι να δεχθούμε ότι έχουμε Ουσιαστική πρόταση του «να+ρήμα».
- ε) αν το ρ. εξάρτησης είναι: «ταῦτα ἔπραττον ὅπως δυναίμην λέγειν», η μόνη λύση είναι να δεχθούμε ότι έχουμε Επιρρηματική Τελική πρόταση: «τα ἔκανα αυτά για να μπορούσα να μιλήσω».